

Kielce, dnia 6 sierpnia 2025 r.

dr hab. Michał Mazurkiewicz prof. UJK
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Instytut Literaturoznawstwa i Językoznawstwa
Zakład Badań Kulturowych
Uniwersytecka 17, 25-406 Kielce

**Recenzja rozprawy doktorskiej magistra Adama Omorczyka pt. „Zmiany przestrzeni
miejskiej w wyniku organizacji letnich igrzysk olimpijskich”**

Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie
(329 stron)

Autor dokonuje analizy fenomenu igrzysk olimpijskich – wydarzeń sportowych charakteryzujących się niezwykłą oddziaływaniem. Są to tzw. „mega events” o charakterze nie tylko sportowym; ich celem jest bowiem także promowanie idei pokoju oraz braterstwa między narodami. Współczesny sport to przecież nie tylko sportowa rywalizacja; to także różnego rodzaju związki sportu z licznymi sferami życia – m.in. z szeroko rozumianą kulturą, polityką, religią, gospodarką, w tym turystyką, jak również urbanistyką.

Magister Omorczyk skupia się w swoich rozważaniach na wieloaspektowym wpływie wielkich wydarzeń sportowych na tkankę miejską, analizując wybrane kwestie (jak np. modernizacja obiektów sportowych, transportu publicznego czy też publicznych przestrzeni miast), koncentrując się przy tym na trzech wybranych europejskich miastach olimpijskich – Barcelonie, Atenach i Paryżu.

Cel rozprawy – „poznanie zachodzących zmian w przestrzeni miejskiej, które spowodowane są organizacją letnich igrzysk olimpijskich na przykładzie Barcelony, Aten i Paryża” – został jasno sformułowany na wstępie. Autor wysuwa też sześć interesujących hipotez badawczych. Wybór tematu pracy należy uznać za trafny i zasadny. Autor niewątpliwie logicznie uzasadnia swoją decyzję. Choć problematyka igrzysk olimpijskich pojawia się w pracach dyplomowych i publikacjach naukowych od dawna, tematyka ich wpływu na przestrzeń miejską pozostaje stosunkowo mało zbadana. Recenzowana praca w pewnym stopniu zapełnia zatem istniejącą lukę badawczą.

Praca została poprawnie skonstruowana. Autor prawidłowo uszeregował poszczególne rozdziały, rozpoczynając od historyczno-społecznej eksploracji konceptu miasta oraz przestrzeni miejskiej, łącząc następnie swoje rozważania ze zjawiskiem igrzysk olimpijskich, a zatem także miast olimpijskich, kończąc na analizie wybranych miast – organizatorów olimpiad. W swojej rozprawie – jak Autor wyjaśnia – oparto się o koncepcje nauk społecznych oraz nauk o kulturze fizycznej. Magister Omorczyk zatem poprawnie osadza swoje rozważania w koncepcjach teoretycznych. Założenia metodologiczne badań (metody, techniki, narzędzia oraz inne kwestie) przedstawione zostały w sposób prawidłowy. Szczególnie wartościową częścią pracy jest najobszerniejszy i napisany z polotem Rozdział 5. Zwraca uwagę kwestia badań terenowych, które Autor wykonał podczas licznych podróży do miejsc, które omawia. To niewątpliwie podnosi wartość pracy. Wnioski, które magister Omorczyk wysnuł, są poprawne i logiczne. Kluczową kwestią, co wielokrotnie podkreśla, jest zmiana przestrzeni miejskiej, co wiąże się z licznymi konsekwencjami (także w negatywnym wymiarze: przykład Aten). Obserwacje te rzucają częstokroć nowe światło na omawiane zjawiska, czyniąc pracę oryginalną. Wnioski stanowią też wskazówki dotyczące organizacji igrzysk w przyszłości, co może znaleźć zastosowanie w kolejnych badaniach, jeśli praca (lub jej fragmenty w postaci artykułów) zostanie przetłumaczona na język angielski.

Bibliografia sporządzona przez magistra Omorczyka jest wyczerpująca i w zasadzie obejmuje raczej większość niezbędnych publikacji, tak w języku polskim, jak angielskim. Brakuje mi jednak prac choćby kanadyjskiej badaczki specjalizującej się w wieloaspektowej tematyce igrzysk, Helen Jefferson Lenskyi, jak np.: *Inside the Olympic Industry: Power, Politics, and Activism* (Albany: State University of New York Press, 2000). Ponadto, choć trafiają się nieliczne (dokładnie dwie) publikacje pochodzące z czasopisma *The International Journal of the History of Sport*, Autor nie odnotował niektórych istotnych artykułów z owego czasopisma, dotyczących tematyki olimpijskiej, także tzw. „dziedzictwa olimpijskiego”, jak np.: Chris Gratton and Holger Preuss, ‘Maximizing Olympic Impacts by Building Up Legacies’, *The International Journal of the History of Sport* 25, no. 14 (2008). Niedawne wydanie specjalne, dotyczące co prawda olimpiad zimowych, mogłoby być także coś wniesić: Volume 38, 2021 - Issue 13-14: *Special issue: Winter Olympics: Games, Bids, and Legacies*.

Choć praca jest merytorycznie na ogół bardzo dobra, istnieją pewne obszary, które należałoby uzupełnić (rozszerzyć) w ewentualnej wersji książkowej w przyszłości. Wiąże się to z tym, że przyjęty do badań temat jest bardzo szeroki. Spowodowało to zapewne, że Autor nie poruszył (lub poruszył w niewystarczającym zakresie) pewnych zagadnień, stanowiących

dość istotne aspekty zjawiska. Dotyczy to np. osadzenia sportu w szeroko rozumianej kulturze, co zostało pokrótce zanalizowane w rozdziale drugim, ale pozostawia jednak sporo do życzenia. Przykładowo, podrozdział pt. *Historyczna ewolucja sportu* pomija wiele ważnych kwestii (gdzie Wielka Brytania? Gdzie Stany Zjednoczone? Gdzie obecność sportu w kulturze?). Również w dalszych częściach pracy kontekst kulturowy, w przypadku omawianych wybranych miast, winien być rozszerzony. Pomijane lub zaledwie wspomniane mimochodem w rozprawie kwestie to także zjawisko opozycji wobec organizacji igrzysk (przykład Krakowa ledwie zasygnalizowany, choć istnieją „świeże” publikacje na ten temat). Co z siłami opozycyjnymi wobec organizacji igrzysk w omawianych przez Autora miastach? Jaki wpływ miało to na kwestie urbanistyczne? Dobrze byłoby poznać odpowiedzi na te pytania. Pominięcia obejmują też choćby kontrowersyjną ceremonię otwarcia igrzysk w Paryżu, co miało również swoje konsekwencje w postrzeganiu przebiegu igrzysk.

Drobniejsze uwagi:

-temat pracy mógłby (choć nie jest to konieczne) zawierać dodatek w rodzaju: na przykładzie wybranych miast (Barcelona, Ateny, Paryż)

- często zbyt długie i nieco chaotyczne paragrafy, nie koncentrujące się na jednym zagadnieniu, co może nieco męczyć czytelnika; warto zastosować zasadę – jeden paragraf, jedna konkretna kwestia np. s. 58-59, 68 i wiele innych.

- czym jest zurkhaneh? Przydałyby się dwa słowa na ten temat, s. 66.

- w tekście zdarzają się powtórki poszczególnych zdań lub wątków

- 5.3.6 Tytuł „Integracja igrzysk z szerszymi planami”, choć następuje wyjaśnienie Autora, jest niezręczny i powinien być jaśniej sformułowany

- brak wspomnień, pamiątek sportowców (choćby Kusociński i jego refleksje na temat stadionu w Los Angeles)

- części „Wnioski” oraz „Zakończenie” mogłyby być połączone w jedną część zawierającą paletę pogłębionych wniosków i predykcji

- Bibliografia mogłaby zostać podzielona na sekcje: książki, artykuły, źródła internetowe, lub według podobnego kryterium (być może „primary” i „secondary”)

Powyższe uwagi krytyczne nie stanowią jednak zarzutów wystarczająco istotnych, by odmówić ocenianej pracy oczywistych wartości jako rozprawy doktorskiej. Autor wykazuje się dogłębną znajomością historii i społecznych uwarunkowań igrzysk olimpijskich. Prezentuje zatem szeroką ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki o kulturze fizycznej. Rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez p. Omorczyka. Stanowi ona niewątpliwie oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych.

Ponieważ praca spełnia wszystkie kryteria właściwe dla rozpraw doktorskich, wnoszę o dopuszczenie p. Omorczyka do dalszych etapów postępowania doktorskiego. Wnoszę ponadto o wyróżnienie pracy ze względu na duży trud włożony przez Autora, co widać szczególnie w przeprowadzeniu wnikliwych i czasochłonnych zapewne badań terenowych.

Kielce, 6.08.2025

Michał Mazurkiewicz

A handwritten signature in dark ink, reading 'Michał Mazurkiewicz', written in a cursive style.